

Tình duyên giữa dạ dày và thiên nhiên

NP Tri

HCMC 9-9-2023

Con người tự hào đứng đầu chuỗi thức ăn. Tự hào hơn nữa con người có trí khôn trác tuyệt để tạo ra cả hệ tiêu chuẩn và gọi việc ăn của mình là giàu tính “đạo đức” theo cách diễn đạt của Paul Valéry trong *Tel Quel* (1941) [1], để được quyền tuyên bố:

“The wolf must not eat the sheep. It is immoral... because I am the one to eat the mutton” [2].

Vậy là rõ nhé, ăn, ăn được, ăn nhiều được. Nhưng có ăn vĩnh viễn được không? Đáp án khá rõ ràng là không thể nào. Chỉ một ví dụ về sự kiện dai dẳng mãi là cỏ biển đang tàn lụi ở Florida, Mỹ, đã đủ gây chấn động [3]. Cỏ biển vẫn được biết là loại thực vật nằm ngập hoàn toàn trong nước biển, quang hợp, thu giữ các-bon, có tác dụng lớn với khí hậu có thể dưỡng sinh các loài (cùng với cây đước ở Việt Nam rất phổ biến). Nhưng chưa hết, đó là môi sinh và nguồn thức ăn của rất nhiều loài dưới biển như cá, tôm, cua, v.v.. Một khi cỏ chết, ta không khó hình dung kết cục buồn thảm ra sao.

Một trong những lý do quan trọng nhất khiến cỏ biển Florida chết lụi là do nước biển ở khu vực bị hiện tượng “phú dưỡng hóa” (*eutrophication*). Hiện tượng này dẫn đến nước đục, cản trở ánh sáng mặt trời xuống tới đáy biển nơi cỏ mọc, khiến cho sự quang hợp trở nên rất khó khăn. Không thể quang hợp thì cỏ sẽ lụi. Những người trồng cây ở đô thị trong những khu nhà bê tông thiếu nắng đều bắt gặp chuyện tương tự.

Nhưng điều này thì liên quan gì tới cái dạ dày? Thưa có ạ.

Hiện tượng phú dưỡng nước biển ở Florida có một nguyên nhân “khó nói”: Quá nhiều nước xả thải

từ các bể phốt của cư dân trong khu vực! Thay đổi hiện trạng bể phốt của cư dân mới khó khăn làm sao, và trước khi thay đổi gì được, thì cỏ biển cứ thế mà tàn lụi ở tốc độ kinh hoàng [4].

Thế bây giờ ta đặt câu hỏi nhé, liệu rằng không có thứ gọi lịch sự là “chất thải cặn lắng” từ con người ra, thì xả thải từ bể phốt có đục ngầu chết chóc đến thế không?

Trong khi đó, con người vẫn mê mải việc tìm kiếm các loại sơn hào hải vị (nhấn mạnh vào “hải vị”) để cho nhà máy chế biến dinh dưỡng có tên “dạ dày” thao tác. Nhiều tỷ nhà máy sinh học này thao tác hăng hái tới mức ngày nay việc bảo tồn sinh thái buộc phải gắn liền với câu hỏi “dạ dày đang nghĩ gì”. Có cả bằng chứng khoa học đã công bố đàng hoàng [5]. (Bên cạnh đó, sự phong phú của tiếng Việt cũng giúp khẳng định rằng dạ dày có năng lực tư duy, qua cụm từ quen thuộc: “Nghĩ bụng...”)

Rõ ràng, trước khi xả thải làm chết cả cỏ, thực khách cũng hãnh diện mình có “văn hóa ẩm thực”. Khác gì chuyện đùa của ông Bói Cá, khi bị cự cãi là ông ăn nhiều cá đã phán rằng ông ăn “đầy duyên dáng và có nguyên tắc” [6]:

“I catch fish in style and am a principled eater! This has been a royal family legacy, unlike those gluttonous beings that have no manners and just prey on food wherever...” (trong “Family Legacy...”).

Vấn đề nằm ở chỗ, sự duyên dáng, phong cách ăn không làm thay đổi thành phần sinh hóa của bể phốt, một khi vẫn cứ ăn thật nhiều cá, bò, lợn, gà... Thực khách có thể đánh trống lảng, nhưng cỏ biển chỉ còn cách lặn ra ngòm.

Cái cách thức và khối lượng vật tư con người cung cấp cho nhà máy sinh học có tên “dạ dày” phản ánh một quan hệ tình duyên thật kỳ quái, con người ăn sạch của môi trường và “trả lại” độc tố. Thật may có đúng một câu luận trong “Glands of Love” đã sẵn sàng nói hộ chuyện này:

“Are humans in a toxic, abusive relationship with nature? Love is strange.” [2]

Thứ tình duyên này thật kỳ quái! Nó đổi sinh lấy tử, chuyển tồn thành vong.

References

[1] Valéry, P. (1941). *Tel Quel*. Paris: Gallimard. <https://books.google.com/books?id=fA5MAAAAMAAJ>

[2] Vuong, Q. H. (2023). *Meandering Sobriety*. <https://www.amazon.com/dp/BoC2TXNX6L>

[3] Associated Press. (2023, Apr. 1). Seagrass Is Dying by Tampa and Sarasota as Red Tide Worsens. <https://www.usnews.com/news/best-states/florida/articles/2023-04-02/seagrass-is-dying-by-tampa-and-sarasota-as-red-tide-worsens>

[4] Budin, J. (2023, Sept. 6). Researchers warn that a crucial Florida ecosystem is being destroyed — and one key change can stop it. <https://news.yahoo.com/researchers-warn-crucial-florida-ecosystem-180000933.html>

- [5] Nguyen, M. H., & Jones, T. E. (2022). Predictors of support for biodiversity loss countermeasure and bushmeat consumption among Vietnamese urban residents. *Conservation Science and Practice*, 4(12), e12822. <https://conbio.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/csp2.12822>
- [6] Vuong, Q. H. (2022). *The Kingfisher Story Collection*. <https://www.amazon.com/dp/BoBG2NNHY6>
- [7] Nguyen, M. H., & Jones, T. E. (2022). Building eco-surplus culture among urban residents as a novel strategy to improve finance for conservation in protected areas. *Humanities and Social Sciences Communications*, 9, 426. <https://www.nature.com/articles/s41599-022-01441-9>